

บทที่ 7

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวันในช่วงปี 2528-2537 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงสัดส่วนในการนำเสนอประเด็นเรื่องรูปแบบในการนำเสนอภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวัน รวมทั้งทิศทางการนำเสนอเนื้อหาด้านสตรีว่าเป็นไปในทิศทางบวก กลาง หรือลบ และหนังสือพิมพ์รายวันนำเสนอบทบาทสตรีในบทบาทที่เป็นแม่ เมีย สัตว์โลกแสนสวย วัตถุทางเพศ หรือผู้หญิงยุคใหม่ ตลอดจนการนำเสนอปริมาณของสตรีว่ามีปริมาณแบบส่วนตัว หรือสาธารณะ ฐานะของสตรีที่ได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันตกเป็นผู้กระทำ (Active) หรือผู้ถูกกระทำ (Passive) ตลอดจนระดับของสตรีที่ได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันว่าเป็นสตรีในระดับธรรมดา หรือระดับผู้นำ นอกจากนี้ยังนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกับความแตกต่างในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสตรีระหว่างหน้าหนึ่ง หน้าสตรี และหน้าอื่นๆ ในหนังสือพิมพ์รายวัน

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้คือหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ออกจำหน่ายในช่วงเวลาดังแต่แต่วันที่ 1 มกราคม 2528 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2537 โดยเลือกศึกษาหนังสือพิมพ์ 3 ประเภทได้แก่ หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม (ไทยรัฐ, เดลินิวส์) หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ (สยามรัฐ, มติชน) และหนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งประชานิยมกึ่งคุณภาพ (บ้านเมือง, แนวหน้า) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหมุนเวียน (Rotation Sampling) 72 วัน ต่อครั้งได้หนังสือพิมพ์ตัวอย่างทั้งสิ้น 300 ฉบับ นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาเฉพาะวันที่ 8 มีนาคม ซึ่งเป็นวันสตรีสากลของทุกปี โดยการคัดเลือกปีเว้นปีได้หนังสือพิมพ์ตัวอย่างทั้งสิ้น 30 ฉบับ รวมทำการศึกษาทั้งสิ้น 330 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ ตารางเก็บตัวเลข (Coding Sheet) โดยใช้สำหรับบันทึกประเด็นเรื่อง, รูปแบบ, ทิศทาง, ปริมาณ, ฐานะ และระดับของสตรีที่ปรากฏเป็นภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวัน เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาให้สามารถอธิบายได้ในเชิงปริมาณ โดยใช้หน่วยในการวัดเพื่อวิเคราะห์ครั้งนี้คือรายเรื่อง (Item) แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยร้อยละตามสัดส่วนความถี่ที่มีการนำเสนอในหน้าหนังสือพิมพ์รายวัน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้

ผลการวิจัย

การศึกษาภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวันในช่วงปี 2528-2537 โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย 6 ชื่อฉบับ จำนวน 300 ฉบับ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 3 ประเภทคือประเภทประชาชนนิยม ประเภทคุณภาพ และประเภทกึ่งประชาชนนิยมกึ่งคุณภาพ ทั้ง 6 ชื่อฉบับนำเสนอภาพลักษณ์สตรีในลักษณะของประเด็นเรื่องเรียงลำดับจากมากที่สุดไปยังน้อยที่สุดได้แก่ ประเด็นสตรีกับความงาม รองลงมาคือสตรีกับสังคม สตรีกับกีฬา สตรีกับครอบครัว สตรีกับอาชีพ สตรีกับธุรกิจบริการทางเพศ สตรีกับกฎหมาย-การเมือง สตรีกับเชื้อของความรุนแรง สตรีกับเศรษฐกิจ-ธุรกิจ สตรีกับความสามารถพิเศษ สตรีกับสาธารณสุข สตรีกับการศึกษา สตรีกับสิ่งแวดล้อม สตรีกับศาสนา สตรีกับการพัฒนา และสตรีกับสื่อมวลชนเป็นประเด็นที่ได้รับการนำเสนอที่น้อยที่สุด

หนังสือพิมพ์ประเภทประชาชนนิยมนำเสนอประเด็นสตรีกับความงาม

มากที่สุด รองลงมาคือสตรีกับสังคมและสตรีกับเชื้อความรุนแรง ตามลำดับ
หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพนำเสนอภาพลักษณ์สตรีในประเด็นเรื่องของสตรี
กับความงามมากที่สุดเช่นกัน รองลงมาคือสตรีกับกีฬา และสตรีกับการเมือง-
กฎหมายตามลำดับ หนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งคุณภาพกึ่งประชานิยมนำเสนอ
ประเด็นสตรีกับความงามมากที่สุด รองลงมาคือสตรีกับสังคมและสตรีกับอาชีพ
ตามลำดับ

2. หนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 3 ประเภทนำเสนอรูปแบบของภาพและ
ภาพประกอบข่าวมากที่สุด รองลงมาคือรูปแบบของข่าว บทความ-สารคดี
บทสัมภาษณ์ และการ์ตูนตามลำดับ รูปแบบที่ได้รับการนำเสนอน้อยที่สุดคือ
บทบรรณาธิการ

หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมนำเสนอรูปแบบของภาพและภาพประ
กอบข่าวมากที่สุด รองลงมาคือรูปแบบของข่าว และบทความตามลำดับ หนังสือ
พิมพ์ประเภทคุณภาพ นำเสนอรูปแบบของภาพมากที่สุด รองลงมาคือรูปแบบ
ของข่าวและบทความ-สารคดีตามลำดับ ส่วนหนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งคุณภาพกึ่ง
ประชานิยม นำเสนอรูปแบบของภาพและภาพประกอบข่าวมากที่สุด รองลงมา
คือรูปแบบของข่าว และบทความ-สารคดีตามลำดับ

3. ทิศทางการนำเสนอภาพลักษณ์สตรีของหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 3
ประเภท นำเสนอทิศทางเป็นกลางมากที่สุด รองลงมาคือทิศทางเป็นบวก และ
ทิศทางเป็นลบตามลำดับ

หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมนำเสนอทิศทางเป็นกลางมากที่สุด
รองลงมาคือทิศทางเป็นบวก และลบตามลำดับ หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพนำ

เสนอทิศทางเป็นกลางมากที่สุด รองลงมาคือทิศทางเป็นบวก และลบตามลำดับ หนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งคุณภาพถึงประชานิยมนำเสนอทิศทางเป็นกลางมากที่สุด รองลงมาคือทิศทางเป็นบวก และลบตามลำดับ

4. บทบาทของสตรีที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันมีการนำเสนอ บทบาทของผู้หญิงยุคใหม่มากที่สุด รองลงมาคือบทบาทของสัตว์โลกแสนสวย วัตถุประสงค์ทางเพศ การเป็นเมีย และบทบาทอื่นโดยเน้นที่สตรีเป็นผู้เคราะห์ร้าย บทบาทที่มีการนำเสนอน้อยที่สุดในหนังสือพิมพ์รายวันคือบทบาทของการเป็นแม่

หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมนำเสนอบทบาทของผู้หญิงยุคใหม่มากที่สุด รองลงมาคือบทบาทของสัตว์โลกแสนสวยและการเป็นวัตถุประสงค์ทางเพศ ตามลำดับ หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพนำเสนอบทบาทของผู้หญิงยุคใหม่มากที่สุด รองลงมาคือบทบาทของสัตว์โลกแสนสวยและการเป็นวัตถุประสงค์ทางเพศตามลำดับ หนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งประชานิยมถึงคุณภาพ นำเสนอบทบาทของผู้หญิงยุคใหม่มากที่สุด รองลงมาคือสัตว์โลกแสนสวยและบทบาทของการเป็นเมีย ตามลำดับ

5. ปริมาณของสตรีที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันมากที่สุดคือ ปริมาณสาธารณะ รองลงมาคือปริมาณภายในบ้าน

หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมนำเสนอปริมาณสาธารณะมากที่สุด รองลงมาคือปริมาณภายในบ้าน หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพนำเสนอปริมาณสาธารณะมากที่สุด รองลงมาคือปริมาณภายในบ้าน และหนังสือพิมพ์กึ่งคุณภาพถึงประชานิยม นำเสนอปริมาณสาธารณะมากที่สุด รองลงมาคือ ปริมาณภายในบ้าน

6. ฐานะของสตรีที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันมากที่สุดคือ ฐานะของการเป็นผู้กระทำ รองลงมาคือฐานะอื่นๆ ที่ไม่มีคู่อภิเษกเป็นผู้ถูกกระทำ หรือเป็นผู้กระทำ ฐานะที่นำเสนออย่างน้อยที่สุดคือฐานะของการเป็นผู้ถูกกระทำ

หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมนำเสนอฐานะของสตรีในการเป็นผู้กระทำมากที่สุด รองลงมาคือฐานะของการเป็นผู้ถูกกระทำ หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพนำเสนอฐานะของสตรีเป็นผู้กระทำมากที่สุด รองลงมาคือฐานะอื่นๆ ที่ไม่มีคู่อภิเษก และหนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งคุณภาพกึ่งประชานิยม นำเสนอฐานะของสตรีเป็นผู้กระทำมากที่สุด รองลงมาคือฐานะอื่นๆ ที่ไม่ปรากฏคู่อภิเษก

7. ระดับของสตรีที่ได้รับการนำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันมากที่สุดคือสตรีในระดับผู้นำ รองลงมาคือสตรีระดับธรรมดา และสตรีระดับอื่นๆ นำเสนอจำนวนน้อยที่สุด

หนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชานิยม นำเสนอภาพลักษณ์สตรีในระดับผู้นำมากที่สุด รองลงมาคือสตรีในระดับธรรมดา หนังสือพิมพ์รายวันประเภทคุณภาพ นำเสนอสตรีระดับผู้นำมากที่สุด รองลงมาคือสตรีในระดับธรรมดา และหนังสือพิมพ์ประเภทกึ่งคุณภาพกึ่งประชานิยม นำเสนอสตรีในระดับผู้นำมากที่สุด รองลงมาคือสตรีในระดับธรรมดา

8. ภาพลักษณ์สตรีเมื่อเปรียบเทียบระหว่างหน้าสตรี หน้าหนึ่งและหน้าอื่นๆ มีการนำเสนอดังนี้

หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันนำเสนอประเด็นเรื่องสตรีกับความรุนแรงมากที่สุด รองลงมาคือประเด็นสตรีกับธุรกิจบริการทางเพศ นำ

เสนอในรูปแบบของข่าวมากที่สุด รองลงมาคือรูปแบบของภาพและภาพประกอบ
ข่าว ทิศทางที่นำเสนอเป็นกลาง ในบทบาทของการเป็นวัตถุประสงค์พิเศษมาก
ที่สุด ปริมาณที่นำเสนอมากที่สุดในด้านหนึ่งคือปริมาณทศวรรษฐานะฐานะของ
สตรีในด้านหนึ่งคือฐานะของผู้ถูกกระทำมากที่สุด สตรีในระดับธรรมดาปรากฏ
เป็นข่าวหน้าหนึ่งมากกว่าสตรีระดับผู้นำ

หน้าสตรีของหนังสือพิมพ์รายวันนำเสนอประเด็นเรื่องสตรีกับสังคม
มากที่สุด รองลงมาคือสตรีกับความงาม ด้วยรูปแบบของภาพและภาพประกอบ
ข่าวมากที่สุด ทิศทางที่นำเสนอเป็นกลาง ในบทบาทของผู้หญิงยุคใหม่มีปริมาณ
ทศวรรษฐานะฐานะของสตรีที่ปรากฏในหน้าสตรีมากที่สุดคือการเป็นผู้กระทำ โดย
สตรีระดับผู้นำมากกว่าสตรีระดับธรรมดา

หน้าอื่นๆ ของหนังสือพิมพ์ ซึ่งรวมทั้งหน้าการเมือง หน้าเศรษฐกิจ
หน้าการศึกษา หน้าสังคม หน้าบันเทิง หน้ากีฬา หน้าต่างประเทศ นำ
เสนอประเด็นที่มากที่สุดคือสตรีกับกีฬา รองลงมาคือสตรีกับความงาม ด้วยรูป
แบบของภาพและภาพประกอบข่าวมากที่สุด ทิศทางที่นำเสนอมากที่สุดเป็น
กลาง ในบทบาทของผู้หญิงยุคใหม่มากที่สุด ปริมาณของสตรีที่ปรากฏเป็น
ทศวรรษฐานะฐานะ มีฐานะเป็นผู้กระทำมากกว่าตกเป็นผู้ถูกกระทำ สตรีที่ปรากฏใน
หน้าอื่นๆ เป็นสตรีระดับผู้นำมากกว่าระดับธรรมดา

8. การนำเสนอภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวัน เฉพาะวันที่ 8
มีนาคม วันสตรีสากลมีการนำเสนอประเด็นเรื่องสตรีกับความงามมากที่สุด
รองลงมาคือสตรีกับสังคม และสตรีกับการเมือง-กฎหมายตามลำดับ รูปแบบที่
นำเสนอมากที่สุดคือภาพและภาพประกอบข่าว รองลงมาคือข่าว และบทความ-
สารคดีตามลำดับ ทิศทางที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์มีความเป็นกลาง บวก และ

ลตามลำดับ ด้วยบทบาทของผู้หญิงยุคใหม่มากที่สุด รองลงมาคือสัตว์โลก
แสนสวยและวัตถุทางเพศ ปริมาณของสตรีที่ปรากฏเป็นสาธารณะมากที่สุด
โดยสตรีมีฐานะเป็นผู้กระทำมากกว่าเป็นผู้ถูกกระทำ และสตรีในระดับผู้นำจะ
ได้รับการนำเสนอมากกว่าสตรีในระดับธรรมดา

อภิปรายผล

จากการศึกษาภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวันในช่วงปี 2528-
2537 ของหนังสือพิมพ์รายวัน 6 ชื่อฉบับคือ ไทสรวิษุ เคลินิวส์ สยามรัฐ
มติชน บ้านเมือง และแนวหน้า ที่ออกจำหน่ายระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2528
- 31 ธันวาคม 2537 พบว่า

1. การนำเสนอภาพลักษณ์สตรีในด้านประเด็นเรื่องมีการนำเสนอใน
ประเด็นของสตรีกับความงามมากที่สุดซึ่งสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า อาจเนื่อง
มาจากการยกย่องสตรีนั้น ที่เห็นได้ชัดเจนโดยสะท้อนผ่านวรรณกรรมและสื่อ
มวลชนก็คือในแง่ของ"ความงาม"เป็นจุดสำคัญ ส่วนด้าน"ความสามารถ"
ของสตรีจะกล่าวถึงพอสมควร แต่ยังคงดูน้อยกว่าความงามทางกาย ซึ่งอาจ
เป็นเพราะมีลักษณะ"รูปธรรม" พิจารณาเห็นได้ง่ายกว่าความงามภายในที่เป็น
"นามธรรม" ดังจะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่กระทำขึ้นเพื่อเชิดชูหรือเสริมสร้าง
ยกย่องด้านความสามารถสตรีจะมีจำนวนและคุณค่าความสำคัญน้อยกว่ากิจกรรม
ที่เกี่ยวกับความงาม เช่นการประกวดนางงามซึ่งมีอยู่ดาษดื่นในสังคมปัจจุบัน
(ทวิพันธ์ คงคราญ, 2534)

เมื่อนำมาเปรียบเทียบระหว่างหน้าต่างๆ ในหนังสือพิมพ์รายวันจะ
พบว่า หน้าหนึ่งมีการนำเสนอภาพลักษณ์สตรีในประเด็นเรื่องของสตรีกับเหยื่อ

ความรุนแรงมากที่สุด การนำเสนอภาพลักษณ์ดังกล่าวนี้ ตรงกับงานวิจัยของ รัชราพร นีรนาทรังสรรค์(2529) ที่สรุปไว้ว่าในหน้าแรกของหนังสือพิมพ์มัก นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องของอาชญากรรม เช่น การถูกข่มขืนกระทำชำเรา การถูกฆาตกรรม ส่วน Siriporn Skrobanek and Mantana Ithinanthachai(1986) ระบุผลการวิจัยว่า หน้าหนึ่งจะมีข่าวที่ผู้หญิงได้รับ ความรุนแรงทางเพศปรากฏมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์-ศักดิ์ ศรีทานันท์ (2533) ที่พบว่า หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ (ไทยรัฐ, เดลินิวส์) ให้ความสำคัญกับข่าวประเภทอาชญากรรมหรือโรงพัก รวมทั้งเน้นคุณค่าของ ความเป็นข่าวทางเพศสูงกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทอื่น ในขณะเดียวกัน ชงชัย ณ นคร บรรณาธิการข่าวหน้าหนึ่ง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ได้ให้สัมภาษณ์ในงาน วิจัยของ เครือวัลย์ ชัยกุล(2534)ว่า ไทยรัฐมักเน้นข่าวประเภทที่ประชาชน สนใจ เช่นข่าวอาชญากรรม ข่าวแปลกประหลาด ข่าวสะเทือนอารมณ์ ข่าว กภัยพิบัติ ข่าวเกี่ยวกับเพศ เป็นต้น ดังนั้น จึงน่าจะสรุปได้ว่า ภาพลักษณ์สตรี ที่ปรากฏในหน้าหนึ่งยังคงอยู่ด้วยรูปแบบเดิม อันเนื่องจากปัจจัยหลายประการ ประกอบกัน อาทิเช่น นโยบายของหนังสือพิมพ์ การตอบสนองความต้องการของ ผู้อ่าน เป็นต้น

ส่วนเนื้อหาที่นำเสนอในหน้าสตรีมากที่สุด คือภาพลักษณ์สตรีกับสังคม มักเป็นเนื้อหาด้านบวก แต่ส่วนใหญ่มุ่งเน้นข่าวสังคม โดยนำเสนอเนื้อหาใน ด้านการมีส่วนร่วมในสังคมของผู้หญิงมากที่สุด ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ นำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อมวลชนประการหนึ่งคือผู้เขียนข่าว หรือผู้สื่อข่าว รวมทั้งช่างภาพและคอลัมนิสต์ ซึ่งมีบทบาทเด่นชัดในการถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลผ่าน ทางเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ เช่นการนำเสนอข่าวนางสาวไทยในปีพ.ศ. 2529 คอลัมน์"บุคคลในข่าว"มีทัศนคติเชิงลบต่อนางสาวไทย คอลัมน์"ดีแสบหน้า "ของ เปลว สีเงิน มีทัศนคติที่เป็นกลาง ส่วนคัทลียาในหน้าสตรีกลับ

แสดงความเห็นใจและมีทัศนคติเชิงบวกต่อนางสาวไทย (ทวินันท์ คงคราญ, 2534) เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ Merritt and Gross (1977) พบว่า บรรณาธิการสตรีของหน้าสตรีจะนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับลิตีสตรีมากกว่า บรรณาธิการชาย ในส่วนของสื่อมวลชนนั้น โดยลักษณะของหน้าสตรีในหนังสือพิมพ์แล้ว โดยส่วนใหญ่มักเป็น "ข่าวแจก" หรือข่าวเพื่อการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่างๆ ในสังคม ดังนั้น การนำเสนอภาพลักษณ์ในหน้าสตรีจึงมีส่วนของประเด็นสตรีกับสังคมสูงที่สุด

หน้าอื่นๆ ของหนังสือพิมพ์รายวันผลการวิจัยปรากฏว่านำเสนอภาพลักษณ์สตรีในประเด็นสตรีกับกีฬามากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ การที่รัฐให้การส่งเสริมการกีฬามากขึ้นกว่าในอดีต เป็นผลให้เกิดการตื่นตัวในการกีฬาทั้งในแง่การเพิ่มขึ้นของนักกีฬา ซึ่งรวมถึงการที่สตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกีฬามากขึ้น และการที่สื่อมวลชนต่างๆ ได้เพิ่มเนื้อหา หรือ Section สำหรับกีฬาโดยเฉพาะขึ้น ทำให้พื้นที่ในการนำเสนอข่าวกีฬามากขึ้นตามไปด้วย และมีผลทำให้ภาพลักษณ์สตรีที่ปรากฏในหน้ากีฬาและหน้าอื่นๆ ในประเด็นของสตรีกับกีฬามีจำนวนเพิ่มขึ้นจนขัดแย้งกับงานวิจัยบางส่วนของ Miller (1975) ซึ่งพบว่าในหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่การเสนอภาพข่าวของผู้หญิงในฐานะนักกีฬา นักวิชาชีพ คนหัวก้าวหน้า (ผู้หญิงยุคใหม่) และนักการเมืองมักจะถูกกละเลย

นอกจากการเพิ่มขึ้นของภาพลักษณ์สตรีกับกีฬาแล้ว ยังมีการเพิ่มขึ้นของภาพลักษณ์สตรีกับอาชีพด้วยทำให้ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Miller ดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันประเด็นที่ได้รับความนิยมในการนำเสนอในจำนวนค่อนข้างน้อยคือ สตรีกับการพัฒนาซึ่งมีความคาบเกี่ยวใกล้เคียงกับประเด็นอื่นๆ อยู่หลายประเด็น เช่น สตรีกับสิ่งแวดล้อม สตรีกับสาธารณสุข สตรีกับการศึกษา

เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้ภาพลักษณ์สตรีกับการพัฒนามีน้อยดังกล่าว

จากผลการวิจัยภาพลักษณ์สตรีในด้านการนำเสนอประเด็นเรื่องในหน้าต่างๆ นี้ จะพบว่าสตรีได้เข้าไปมีส่วนร่วมในทุกๆ หน้าของหนังสือพิมพ์ โดยภาพลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไปตามประเด็นของแต่ละหน้า (ดูรายละเอียดภาคผนวก) ยกเว้นในหน้าหนึ่งซึ่งมีการนำเสนอภาพลักษณ์สตรีที่แปลกแยกออกไปจากหน้าอื่นๆ เนื่องจากหน้าหนึ่งเป็นหน้าที่สำคัญที่สุด เป็นเสมือนตู้โชว์สินค้าที่จะดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านให้ซื้อหนังสือพิมพ์ได้ทันที (Sandra, 1984) ในขณะเดียวกัน หนังสือพิมพ์ก็เน้นหน้าที่ด้านการตลาด โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์จะทำเพื่อหลัก 2 ประการคือ 1) เพื่อขาย และ 2) เพื่อรักษาผลประโยชน์ของสังคม และการที่จะรักษาผลประโยชน์ให้สังคมได้อย่างเต็มที่ ก็ต้องขายให้ได้มากที่สุด (เดรียวัลย์ ชัชกุล, 2534) ดังนั้น หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์จึงมุ่งเน้นนำเสนอประเด็นเนื้อหาด้านปฏิกิริยาสนใจ เพื่อดึงดูดผู้อ่านดังกล่าว อีกประการหนึ่งซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญและมีผลต่อการนำเสนอข่าวหน้าหนึ่งอย่างมากคือ กำหนดระยะเวลาปิดต้นฉบับของหนังสือพิมพ์ เมื่อถึงกำหนดเวลาปิดต้นฉบับในแต่ละวัน หัวหน้าหรือบรรณาธิการข่าวหน้าหนึ่งซึ่งมีหน้าที่เลือกสรรประเด็นที่เป็นจริงนำมาตกแต่งตัดย่อให้สั้นที่สุด เท่าที่พื้นที่เหลืออยู่ ข้อจำกัดนี้เองที่พาดหัวข่าวในหน้าหนึ่งจึงเหมือนรายงานความจริงเพียงส่วนหนึ่ง (ทกแก้ว กุกกล้า, 2534) หรือข่าวบางข่าวอาจจะไม่ใช่ข่าวที่สำคัญเพียงพอที่จะนำมาขึ้นพาดหัวหน้าหนึ่ง แต่เมื่อถึงเวลาต้องปิดข่าวตามกำหนด ข่าวนั้นก็กลายเป็นข่าวใหญ่ที่สุดของวันนั้นไป

2. รูปแบบของการนำเสนอภาพลักษณ์สตรี โดยส่วนรวมมีการนำเสนอรูปแบบของภาพมากที่สุด เนื่องจาก "ภาพ" สามารถสื่อความหมายได้หลายทิศทาง สามารถทำให้ผู้อ่านเกิดความคล้อยตามหรือสะดุดตาได้ง่ายกว่า

การเขียนเป็นข่าว นอกจากนี้ ภาพยังสามารถสื่อความหมายได้ถึงผู้อ่านทุกเพศทุกวัย ประการสำคัญคือสตรีมักจะปรากฏตัวเป็นข่าวในประเด็นที่สามารถสื่อความหมายด้วยภาพได้ชัดเจนในตัวของมันเอง เช่นสตรีกับสังคม จะมีข่าวแจกเป็นภาพการตัดริบบิ้น , การเลี้ยงฉลองแสดงความยินดีในโอกาสได้รับเครื่องราชย์ฯ หรือประเด็นสตรีกับความงาม ซึ่งมีสัดส่วนในการนำเสนอมากที่สุด จึงเป็นเหตุให้รูปแบบที่นำเสนอได้เหมาะสมและเห็นชัดมากที่สุดคือรูปแบบของภาพมากกว่ารูปแบบอื่น ซึ่งไม่จำเป็นต้องนำเสนอด้วยรูปแบบของข่าวก็สามารถสื่อความหมายโดยภาพและคำอธิบายสั้นๆ ได้ภาพได้แล้ว

เมื่อพิจารณาการนำเสนอระหว่างหน้าหนึ่ง หน้าสตรีกับหน้าอื่นๆ แล้ว จะมีความแตกต่างกันคือ หน้าหนึ่งจะมีการนำเสนอรูปแบบของข่าวมากที่สุด เนื่องจากโดยลักษณะของการนำเสนอแล้ว หน้าหนึ่งจะมีรูปแบบที่เป็นสากลคือการนำเสนอข่าวมากกว่าภาพเนื่องจากการนำเสนอด้วยข่าวจะใช้พื้นที่น้อยกว่าการใช้ภาพ โดยการดึงประเด็นที่เด่นๆ มาเขียนพาดหัวข่าวซึ่งสามารถให้หลังดึงดูดใจต่อผู้อ่านได้ดีกว่าภาพโดยส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกรณีที่เป็นข่าวปุกฤษณสนใจ (Human Interest) ในหน้าหนึ่งสามารถใช้ถ้อยคำที่รุนแรง หรือหา กระแทบใจผู้อ่านได้ในทันที เพื่อช่วยยู่ให้ผู้อ่านสนใจและอยากซื้ออ่านในทันที ดังนั้น รูปแบบที่นำเสนอในหน้าหนึ่งมากที่สุด จึงเป็นรูปแบบของข่าวมากกว่าภาพ ยกเว้นในวันหยุดสุดสัปดาห์ที่จะพบเห็นในหนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณ ว่ามีการนำเสนอสตรีในรูปแบบของภาพในบทบาทของสัตว์โลกแสนสวยปรากฏในหน้าหนึ่งเป็นประจำ เนื่องจากเป็นวันหยุดของราชการทั่วไป เป็นเหตุให้ไม่มีความเคลื่อนไหวที่สำคัญทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ ดังนั้น หนังสือพิมพ์จึงใช้วิธีการนำภาพ (ที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่) พร้อมกับบทสัมภาษณ์ในเรื่องเบาๆ ทัวไปของสตรีในภาพมาลงตีพิมพ์ เพื่อการปิดข่าวในวันหยุดได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นข้อมูลที่เตรียมไว้

ล้วงหน้า

ในขณะที่หน้าสตรี มีการนำเสนอรูปแบบของภาพมากที่สุด โดยเฉพาะหน้าสตรีมีการนำเสนอภาพลักษณะของสตรีกับสังคมและสตรีกับความงามมากที่สุด เช่นภาพการร่วมเปิดงานพิชิตต่างๆ การแถลงข่าวงานกุศล การเปิดประชุม และภาพแสดงแฟชั่นแบบเสื้อและเครื่องแต่งกายดังกล่าว เนื่องจากกลุ่มผู้อ่านหน้าสตรีโดยส่วนใหญ่เป็นสตรี จึงเน้นการตอบสนองความต้องการของผู้อ่าน ด้วยการเน้นการนำเสนอความสวยงาม หรือการสนองความอยากรู้อยากเห็นในกิจกรรมของสตรีในสังคมระดับต่างๆ (โดยเฉพาะสตรีระดับผู้นำ) อาจกล่าวได้ว่าผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hole & Levine (1971) ซึ่งพบว่าหน้าสตรีเสนอเนื้อหาที่ทำให้ผู้หญิงทำตัวเหมือนที่เคยเป็นมา ให้สนใจเฉพาะเรื่องการบ้านการเรือน และแฟชั่น นอกจากนี้ยังพบว่า การเปลี่ยนหน้าผู้หญิงเป็นส่วนตอบสนองความสนใจทั่วไป (General Interest Section) พร้อมทั้งการครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิสตรีและกิจกรรมความเคลื่อนไหวต่างๆ ของสตรีมักจะไม่ได้สัดส่วนสมดุลงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งคือ หน้าสตรีเกิดขึ้นเพื่อหักล้างหรือถ่วงดุลย์กับการนำเสนอข่าวในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันซึ่งมักนำเสนอข่าวสตรีในแง่ลบนั่นเอง โดยเฉพาะหน้าสตรีของหนังสือพิมพ์บางฉบับมีการเพิ่มพื้นที่มากกว่า 1 หน้า เป็นผลให้การนำเสนอรูปแบบของภาพมากกว่าการนำเสนอด้วยข่าว เพราะกิจกรรมของสตรีก็เป็นกิจกรรมที่ได้รับการนำเสนอในรายละเอียดของข่าวในหน้าสตรีไม่มากนัก นอกจากการนำเสนอด้วยรูปแบบของภาพ ดังเช่นการศึกษาของวีรราพร นีรนาทรังสรรค์ (2529) ที่พบว่าเนื้อหาที่นำเสนอในหน้าสตรี เป็นเนื้อหาในด้านบวก แต่ส่วนใหญ่มุ่งเน้นข่าวสังคมและข่าวซุบซิบซึ่งข่าวสังคมโดยส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดก็คือการนำเสนอในรูปแบบของภาพสตรีที่ไปปรากฏตัวในงานนั่นเอง จึงเป็นผลให้หน้าสตรีมีการนำเสนอรูปแบบของ

ภาพมากที่สุด

ส่วนหน้าอื่นๆ ซึ่งรวมทั้งหน้าข่าวต่างประเทศ หน้าสังคม หน้ากีฬา ก็มีการเน้นภาพมากที่สุดเช่นกัน โดยเฉพาะหน้ากีฬาจะมีการนำเสนอภาพเป็นข่าวมากกว่านำเสนอข่าวของสตรีกับกีฬาโดยเฉพาะ เนื่องจากกีฬาเป็นกิจกรรมที่มี Action อย่างเห็นได้ชัดเจน จึงมีการนำเสนอประเด็นนี้ในรูปแบบของภาพและภาพประกอบคำบรรยายมากที่สุด

สำหรับรูปแบบที่มีการนำเสนอน้อยในการวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบของบทบรรณาธิการและการ์ตูนซึ่งในที่นี้หมายถึงการ์ตูนการเมือง แสดงให้เห็นว่า สตรียังเข้าสู่มิติทางการเมืองไม่ได้ หรือได้แต่ไม่เป็นที่ยอมรับอย่างเต็มที่จากคนในสังคมโดยทั่วไป โดยเฉพาะจากวงสื่อสารมวลชน อีกประการหนึ่งคือ การมีบทบาทร่วมในการเมืองของสตรียังไม่เป็นที่โดดเด่นมากนัก จึงได้รับการกล่าวถึงในรูปแบบนี้ค่อนข้างน้อย ดังเช่นที่ Maurice (1955) กล่าวไว้ว่า "บทบาทและอิทธิพลของสตรีในทางการเมืองในสังคมส่วนใหญ่ของโลกยังคงมีลักษณะที่ถูกกีดกัน ไม่มีอำนาจที่แท้จริงในการวางแผนนโยบายการบริหารประเทศ และในการต่อรองทางการเมือง รวมทั้งยังไม่มีส่วนร่วมใช้สิทธิเสมอภาค" ในส่วนของ การนำเสนอภาพลักษณ์สตรีในรูปแบบของบทบรรณาธิการซึ่งมีอยู่เพียงจำนวน 2 ชิ้นจากการศึกษาในรอบ 10 ปี เนื่องจากบทบรรณาธิการเป็นคอลัมน์ที่ปรากฏขึ้นเพื่อแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบและยุติธรรม ความสำคัญของบทบรรณาธิการอยู่ที่การแสดงออก สะท้อนถึงนโยบายและจุดยืนของหนังสือพิมพ์ต่อเหตุการณ์นั้นๆ (มาลี บุญศิริพันธ์, 2527) ดังนั้น การที่ผลการวิจัยปรากฏการนำเสนอรูปแบบบทบรรณาธิการน้อยอาจพิจารณาได้ใน 2 ลักษณะคือ หนังสือมวลชน ได้แก่หนังสือพิมพ์ ซึ่งมีค่านิยมทาง

เพศแฝง uren อยู่ใน การประกอบวิชาชีพ อาจมองข้ามหรือละเลย ปัญหาของสตรี หรือบทบาทของสตรีว่าเป็นเรื่องสำคัญ จนไม่นำมาเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็น ในบทบรรณาธิการได้ อีกประการหนึ่งคือตัวสตรีเอง ไม่มีการแสดง กิจกรรมหรือการเข้าไปมีส่วนร่วม กับสังคมอย่างเด่นชัดให้สื่อมวลชนกล่าวถึง ได้ ทั้งนี้เพราะ จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา จะเห็นว่าประเด็นที่สตรีได้ ปรากฏในรูปแบบของบทบรรณาธิการจำนวน 2 ครั้งนั้น ล้วนแล้วแต่เป็น ประเด็นของสตรีกับธุรกิจบริการทางเพศทั้งสิ้น (โสเภณี) นอกจากนั้นล้วนเป็น ปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ ที่ปรากฏในบทบรรณาธิการในระหว่างที่ทำการวิจัย

3. ทิศทางการนำเสนอภาพลักษณ์สตรี พบว่ามีทิศทางเดียวกันมากที่สุดทุกหน้า คือทิศทางที่เป็นกลาง ในที่นี้ ทิศทางที่เป็นบวก หรือเป็นลบ คือ การที่มีภาพ หรือข้อความที่ปรากฏให้เห็นและก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีหรือ ทางบวก กับความรู้สึกที่ไม่ดีหรือทางลบแก่ผู้อ่าน ผลการวิจัยพบว่า ทั้งหน้าหนึ่ง หน้าสตรี และหน้าอื่นๆ มีการนำเสนอทิศทางที่เป็นกลางมากที่สุด รองลงมาคือ ทิศทางที่เป็นบวก และทิศทางที่นำเสนอน้อยที่สุดคือทิศทางที่เป็นลบ แต่สิ่งที่น่า สังเกตคือ ในหน้าหนึ่งจะมีการนำเสนอทิศทางที่เป็นบวกและเป็นลบในปริมาณ ที่ใกล้เคียงกัน หรือแตกต่างกันน้อยมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการนำเสนอ ข่าวในประเด็นสตรีกับเหยื่อความรุนแรงมากที่สุดในหน้าหนึ่งนั่นเอง จึงทำให้ การนำเสนอมีทิศทางเป็นไปตามประเด็น โดยมีการใช้ถ้อยคำที่รุนแรง หรือการเสนอภาพที่ไม่เหมาะสม เช่น ข่าว"แม่ใจยักษ์คลอเคลือบทั้งปาละเมาะ หมาได้กลิ่นแกะศพหัวกระจุย"(มติชน : 8 มีนาคม 2537) เช่นที่ อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี(2533) ระบุผลการวิจัยว่า ผู้หญิงจะปรากฏเป็นข่าวหน้าหนึ่งของ หนังสือพิมพ์ได้ ก็ต่อเมื่อถูกทำร้ายหรือมีภาพลักษณ์ในเชิงลบ ส่วนภาพลักษณ์ ในเชิงบวกจะปรากฏเฉพาะในหน้าสตรีเท่านั้น ดังนั้น ข่าวผู้หญิงถูกข่มขืน

กระทำซ้ำเรา จึงมักได้รับความสำคัญและปรากฏให้เห็นอยู่ในหน้าหนึ่ง หรือ ผนังศักดิ์ ศรีทานันท์(2533) พบว่าแนวโน้มในการนำเสนอข่าวหน้าหนึ่งของ หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ประเภท มุ่งจะเสนอข่าวที่มีลักษณะเนื้อหาในเชิงลบมากกว่า บวก โดยหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณเสนอข่าวที่เป็นเรื่องราวในเชิงลบมากกว่า หนังสือพิมพ์รายวันประเภทอื่นๆ ซึ่งใกล้เคียงกับผลการวิจัยในครั้งนี้

อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาโดยรวม ทิศทางการนำเสนอ ภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวันยังเป็นกลางโดยส่วนใหญ่ เนื่องจาก หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนเอง มีหน้าที่ในระดับสังคมที่มีส่วนช่วยทำให้สังคมมีความต่อเนื่อง โดยการควบคุม รักษาบรรณภาพ ยิ่งไปกว่านั้นเนื่องจากสื่อมวลชนยังมีหน้าที่ที่จะต้องจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ด้วยการจัดหาทางออกในรูปแบบต่างๆ ให้สังคม ดังนั้น สื่อมวลชนจึงไม่สามารถจะเป็นผู้นำสังคม ในขณะเดียวกันก็ไม่ล้ำสมัยจนก้าวตามสังคมไม่ทัน นั้นเพราะสื่อมวลชนต้องรักษาระดับสมดุลภาพในตัวของมันเอง (McQuail, 1983)

4. บทบาทของสตรีที่ได้รับการนำเสนอมากที่สุดคือภาพลักษณ์ของผู้หญิงยุคใหม่ โดยที่มีการนำเสนอบทบาทที่แตกต่างกันออกไปคือ หน้าหนึ่งของ หนังสือพิมพ์รายวันจะเน้นการนำเสนอบทบาทสตรีในการเป็นวัตถุทางเพศมากที่สุด เนื่องจากเป็นไปตามประเด็นของการตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง ซึ่งส่วนใหญ่คือข่าวการถูกข่มขืน หรือการถูกทุบตีเนื่องจากไม่ยอมให้ร่วมหลับนอน จึงปรากฏภาพลักษณ์ในบทบาทของวัตถุทางเพศมากที่สุด เช่นเดียวกับที่สุภารัตน์ ดิษยวราชนะ(2528) พบว่า หนังสือพิมพ์มักนำเสนอเนื้อหาสตรีในเรื่องของความด้อยกว่าทางสังคมเช่นการเป็นวัตถุทางเพศ(Sex object)

ในส่วนของหน้าสตรี และหน้าอื่นๆ ก็มีการนำเสนอภาพลักษณ์ใน

บทบาทของผู้หญิงยุคใหม่มากที่สุด เนื่องจากปัจจุบันสตรีมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น เป็นผลให้บทบาทผู้หญิงยุคใหม่ได้รับการนำเสนอมากขึ้นกว่าในอดีต ซึ่งต่างกับงานวิจัยของ Mieke Ceulemans (1979) ที่ระบุว่า สื่อมวลชนโดยส่วนมากจะมีการสะท้อนภาพลักษณ์ผู้หญิงเป็นแบบฉบับ (Stereotype) อยู่เพียง 2-3 ภาพ คือ ภาพของสัตว์โลกแสนสวยแต่ไร้สมอง อีกภาพหนึ่งคือแม่ศรีเรือนที่ถูกนำเสนอในบทบาทของแม่และเมียที่ถูกกำหนดมาตั้งแต่อดีต ภาพลักษณ์สุดท้ายซึ่งอาจมีมากขึ้นทุกทีคือภาพของผู้หญิงยุคใหม่ ซึ่งสามารถประกอบอาชีพกว้างขวางมากขึ้น ส่วนทวินันท์ คงคราญ (2534) พบว่า ภาพลักษณ์สตรีที่ปรากฏมากที่สุดในสื่อมวลชนคือสัตว์โลกแสนสวย และภาพของผู้หญิงยุคใหม่จะปรากฏมากขึ้นตามลำดับ

5. ปริมาณของสตรีที่ปรากฏในสื่อมวลชนมีความเป็นสาธารณะมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นเรื่องที่มีภาพลักษณ์ของสตรีกับสังคมและสตรีกับกีฬานำเสนอมากขึ้นกว่าในอดีต รวมทั้งสตรีที่ปรากฏเป็นข่าวมีบทบาทของผู้หญิงยุคใหม่มากที่สุด ดังนั้น ปริมาณของสตรีจึงเป็นสาธารณะมากขึ้นตามไปด้วย จึงน่าจะกล่าวได้ว่า สตรีมีคุณค่ามากขึ้นในภาพลักษณ์ที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชน เนื่องจากสังคมให้คุณค่าของปริมาณสาธารณะเหนือกว่าปริมาณแบบโลกส่วนตัว โดยจำกัดขอบเขตของชายให้มีหน้าที่ในทางด้านบริหาร ซึ่งคือการอยู่ในโลกสาธารณะคือที่ทำงาน ส่วนสตรีในอดีตมีหน้าที่เพียงบริการที่มีขอบเขตเฉพาะโลกส่วนตัวคือที่บ้าน (John Durham Peters, 1993) เมื่อสตรีมีการสะท้อนภาพลักษณ์สาธารณะมากกว่าโลกส่วนตัวหรือภายในบ้าน ย่อมแสดงว่าสตรีมีคุณค่าทางสังคมมากขึ้นเช่นกัน ในขณะที่ชวกันโดยลักษณะของสื่อมวลชนแล้ว ย่อมเป็นสื่อเพื่อสาธารณะ จึงมีหน้าที่ในการสะท้อนเรื่องราวที่เป็นสาธารณะ ดังนั้น ข่าวสารที่ผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากสื่อมวลชนโดยส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดจึงต้องเป็นสาธารณะเช่นกัน นอกจากคอลัมน์

ซุบซิบ ซึ่งมีอยู่ส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ทั้งหมดของหนังสือพิมพ์ ผลการวิจัยดังกล่าว จึงขัดแย้งกับการศึกษาของ Gallagher (1981) ที่ว่า ภาพสะท้อนของผู้หญิงในสื่อต่างๆ อยู่ในขอบเขตจำกัด มีบทบาทเฉพาะในบ้าน และเรื่องของครอบครัว

6. ฐานะของสตรีที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์โดยรวมมีฐานะเป็นผู้กระทำ แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันจะพบว่า สตรีมีฐานะเป็นผู้ถูกกระทำมากกว่าเป็นผู้กระทำ ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นของสตรีกับเหยื่อของความรุนแรง และการมีบทบาทเป็นวัตถุทางเพศ แม้จะมีปริมาณที่เป็นสาขารณะก็ตาม แต่สตรีก็ยังตกเป็นผู้ถูกกระทำสำหรับการนำเสนอในหน้าหนึ่งอยู่ดี ซึ่งเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสาขารณะไม่ว่าจะเป็นเรื่องการตัดสินใจในระดับเศรษฐกิจ การเมือง สตรีจะมีลักษณะเป็น "ผู้ถูกกระทำ" มากกว่าเป็น "ผู้กระทำ" ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ การทำสงครามระหว่างประเทศ เราจะไม่เห็นบทบาทสตรีในฐานะผู้ประกาศสงครามเลย หากทว่าเราจะเห็นสตรีในฐานะเหยื่อของสงคราม เช่นการล้มตาย บาดเจ็บ อพยพหนีภัย หรือถูกข่มขืนจากทหารฝ่ายตรงข้าม เป็นต้น (David Morley, 1992 อ้างถึงใน กาญจนนา แก้วเทพ, 2537)

สำหรับหน้าสตรีในหนังสือพิมพ์รายวัน ฐานะของสตรีจะเป็นผู้กระทำมากกว่าผู้ถูกกระทำโดยสิ้นเชิง เนื่องจาก การที่หน้าสตรีมีประเด็นเรื่องทางสตรีกับสังคมมากที่สุด โดยการนำเสนอประเด็นนี้ ด้วยการที่สตรีเป็นผู้ร่วมงานในสังคม หรือเป็นผู้จัดงานในสังคม ในบทบาทของผู้หญิงยุคใหม่ ดังนั้น ฐานะของสตรีในหน้านี้จึงเป็นผู้กระทำ อีกประการหนึ่งคือ ลักษณะการเลือกปฏิบัติภายในองค์กรหนังสือพิมพ์โดยใช้เพศเป็นเกณฑ์แสดงออก โดยการจัดวางตำแหน่งงานโดยใช้เพศเป็นตัวกำหนด (Sexual division of

Labour) เช่นข้าราชการเมือง ชาวเศรษฐกิจ ชาวทหาร มักเป็นนักข่าวชาย หรือบรรณาธิการชาย แต่ถ้าชาวสังคม ชาวสตรี ชาวเยาวชน มักเป็นนักข่าวหญิงหรือมีบรรณาธิการเป็นหญิง ซึ่งผลการวิจัยจึงมักปรากฏออกมาว่าหน้าสตรีมีการนำเสนอภาพลักษณ์ในทางบวกมากกว่าลบ และในทำนองเดียวกันก็คือ สตรีมีฐานะเป็นผู้กระทำมากกว่าผู้ถูกกระทำ เนื่องจากการที่หน้าสตรีทำโดยนักข่าวสตรีและควบคุมโดยบรรณาธิการสตรี ผู้ที่ตกเป็นข่าวคือสตรี ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นผู้ปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในสังคมหรือกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าว ภาพลักษณ์ที่ปรากฏจึงเป็นผู้กระทำมากกว่าเป็นผู้ถูกกระทำ

หน้าอื่นๆ ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ก็พบว่า สตรีมีฐานะเป็นผู้กระทำมากกว่าเป็นผู้ถูกกระทำ เนื่องจากประเด็นส่วนใหญ่ที่มีการนำเสนอคือสตรีกับกีฬา และมีบทบาทเป็นผู้หญิงยุคใหม่ ดังนั้น การเล่นกีฬาหรือมีส่วนร่วมในกีฬา หรือกิจกรรมอื่นใดตามประเด็นสูงสุดของหน้าต่างๆ ในหนังสือพิมพ์ ย่อมปรากฏภาพลักษณ์ที่สตรีเป็นผู้กระทำมากกว่าผู้ถูกกระทำ

7. ระดับของสตรีที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์มากที่สุดคือสตรีในระดับผู้นำ รองลงมาคือสตรีในระดับธรรมดา โดยการนำเสนอผ่านหน้าหนึ่งจะพบว่าการนำเสนอสตรีในระดับธรรมดามากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นของสตรีกับเชื้อของความรุนแรงและสตรีกับธุรกิจบริการทางเพศ บทบาทของการเป็นวัตถุทางเพศ และมีฐานะเป็นผู้ถูกกระทำจึงมักเกิดขึ้นกับคนธรรมดาสามัญโดยทั่วไป แต่สตรีระดับผู้นำจะได้รับการนำเสนอมากในหน้าสตรี เนื่องจากบุคคลที่ปรากฏตัวในวงสังคม ตามประเด็นเรื่องที่น่าเสนอมากที่สุดคือสตรีกับสังคมนั้น ส่วนใหญ่ย่อมต้องเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมโดยทั่วไป ในการวิจัยครั้งนี้ มีสตรีระดับผู้นำที่ได้รับการนำเสนอปรากฏในหน้าสตรีของหนังสือพิมพ์เป็นประจำ อาทิเช่น เจ้ากอแก้ว ประกายกาวิล ณ

เชียงใหม่ หม่อมกอบแก้ว อากาศ ฅ อุษษา คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์
คุณหญิงชดช้อย โสภณพนิช ตลอดจน ดารา-นักร้อง เป็นต้น

ในส่วนของหน้าอื่นๆ ในหนังสือพิมพ์รายวันมีการนำเสนอสดวีระระดับ
ผู้นำมากกว่าสดวีระระดับธรรมดาเล็กน้อย เนื่องจากหน้าอื่นๆ ในที่นี้รวมทั้ง
หน้าข่าวย่อย หน้ากีฬา หน้าบันเทิง หน้าการศึกษา หน้าข่าวต่างประเทศ ซึ่ง
มีความหลากหลายแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม การนำเสนอภาพลักษณ์
สดวีระระดับผู้นำมากกว่าสดวีระระดับธรรมดา เนื่องจากการให้คุณค่าและ
ความสำคัญกับบุคคล กล่าวคือการนำเสนอบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในวง
สังคมและคนทั่วไป เป็นการเพิ่มคุณค่าของข่าว ในขณะที่บุคคลธรรมดาที่ไม่มี
ชื่อเสียงย่อมทำให้ข่าวนั้นๆ โดยเฉพาะข่าวสังคม ไม่เป็นที่น่าสนใจเท่าที่ควร
ดังเช่นที่ ทวิทย์ โปสินทร์ หัวหน้าข่าวบันเทิง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐกล่าวว่า
"การเขียนถึงคนดัง ง่ายกว่าการเขียนให้คนดัง" (ทวิรัตน์ คงคราญ, 2534)

8. ภาพลักษณ์สดวีระในหนังสือพิมพ์รายวัน (เฉพาะวันสตรีสากล) ผล
การวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างจากการศึกษาภาพลักษณ์สดวีระในหนังสือพิมพ์
รายวันตามปกติ กล่าวคือมีการนำเสนอประเด็นสดวีระกับความงามมากที่สุด
ด้วยรูปแบบของภาพ ทัศนทางเป็นกลาง โดยบทบาทของผู้หญิงยุคใหม่ มี
ปริมณฑลสาธารณะ โดยสดวีระระดับผู้นำมีฐานะเป็นผู้กระทำ สาเหตุที่ไม่
พบความแตกต่างจากการศึกษาหนังสือพิมพ์รายวันปกติ เนื่องจากการเลือก
ศึกษาเฉพาะวันที่ 8 มีนาคม ซึ่งเป็นวันสตรีสากลของทุกปีนั้น ย่อมมีกิจกรรมที่
เกิดขึ้นเฉพาะในวันที่ 8 มีนาคมดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่ ข่าวหรือภาพของ
ความเคลื่อนไหวต่อกิจกรรมในวันสตรีสากล จึงมักจะไปปรากฏในวันต่อๆ
มา เพราะในการตีพิมพ์เผยแพร่หนังสือพิมพ์แต่ละวัน จะต้องมีการเตรียม
ต้นฉบับล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน ดังนั้น การเลือกศึกษาหนังสือพิมพ์เฉพาะ

วันที่ 8 มีนาคม ก็จะได้ข่าวสารความเคลื่อนไหวของช่วงประมาณวันที่ 7 ซึ่งไม่มีความแตกต่างไปจากการศึกษาวิเคราะห์ในหนังสือพิมพ์ตามปกติ

กล่าวโดยสรุปแล้ว จะเห็นว่าการนำเสนอภาพลักษณ์สตรีในหนังสือพิมพ์รายวัน เป็นไปในรูปแบบที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ พนิตกุลศิริ (2528) พบว่าหนังสือพิมพ์รายวันนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสตรีในปริมาณที่น้อยมาก ในขณะที่ผลการวิจัยในครั้งนี้นับพบว่าสตรีได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม การเมืองและเศรษฐกิจทุกรูปแบบ จนมีภาพลักษณ์ปรากฏในทุกหน้าของหนังสือพิมพ์ดังผลการวิจัย ในขณะที่มยุรี คำรงค์เชื้อ (2530) พบว่าหน้าสตรีส่วนใหญ่เน้นภาพลักษณ์เดิมๆ ของผู้หญิง เช่น สอดรู้สอดเห็น การเป็นวัตถุทางเพศ เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยในครั้งนี้นับพบว่า บทบาทของสตรีที่ปรากฏในหน้าสตรีและหน้าอื่นๆ มากที่สุดยกเว้นหน้าหนึ่ง คือ ผู้หญิงยุคใหม่ ในส่วนของหน้าหนึ่งซึ่งเป็นส่วนที่ดึงดูดใจผู้อ่านให้ซื้อหนังสือพิมพ์ในทันที จึงน่าจะกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์ (เฉพาะหน้าหนึ่ง) ยังคงเป็นสื่อมวลชนที่ผลิตเนื้อหาออกมาเพื่อตอบสนองความต้องการตามบุคลุชนสนใจ (Human Interest) รวมทั้งเน้นการนำเสนอข่าวสารเพื่อความอยู่รอดของตัวเองมากกว่าทำหน้าที่เพื่อมวลชนหรือส่วนรวม การทำหนังสือพิมพ์เป็นพาณิชย์กรรมมากกว่างานในอุดมคติ (วิจัยลักษณ์ สังข์อุไร, 2530)

บทสรุปสำหรับการวิจัยในครั้งนี้คือ ภาพลักษณ์สตรีในหน้าหนึ่งยังคงเป็นไปในรูปแบบเดิมๆ คือ สตรีตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง ในบทบาทของวัตถุทางเพศ และเป็นผู้ถูกกระทำ ในปริบททลสาธารณะ โดยเป็นสตรีระดับธรรมดาเสียส่วนใหญ่ ในขณะที่หน้าสตรีและหน้าอื่นๆ มีการพัฒนาเนื้อหาที่ดีขึ้นกว่าในอดีต กล่าวคือการนำเสนอภาพลักษณ์เก่าๆ ของสตรีในบทบาทของแม่และเมียน้อยลง แต่เป็นผู้หญิงยุคใหม่มากขึ้น ในประเด็นของสตรีกับสังคม

และสตรีกับกีฬา มีปริวิตลสาธารณะ โดยสตรีระดับผู้นำและมีฐานะเป็น
ผู้กระทำ

อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปถึงปัจจัยที่มี
อิทธิพลต่อการนำเสนอภาพลักษณ์สตรี คือ

นโยบายหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นธุรกิจของเอกชน ดังนั้นการแสวงหา
ผลกำไรจึงเป็นเป้าหมายสูงสุดนอกเหนือจากการบริการสาธารณะ อย่างไรก็ตาม
ตาม นโยบายของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับย่อมมีความแตกต่างกันออกไปตาม
ประเภทของหนังสือพิมพ์นั้นๆ ซึ่งเปรียบเสมือนการตั้งกฎเกณฑ์เพื่อคัดเลือก
ข่าวสารผ่านกระบวนการกลั่นกรองที่เรียกว่า Agenda Setting นั้นเอง

ความสนใจของผู้อ่าน ซึ่งส่วนใหญ่ข่าวที่ได้รับความสนใจได้แก่
ข่าวประเภทปฏิกชนสนใจ (Human Interest) เช่นภัยพิบัติ ความเสียหาย.

ผู้นำเสนอเนื้อหา หมายถึงนักข่าว คนเขียนข่าว คอลัมนิสต์ ช่าง
ภาพ ซึ่งมีบทบาทในการคัดเลือกข่าวสารผ่านกระบวนการกลั่นกรอง แล้วนำ
มาเรียบเรียงข่าวให้มีเนื้อหา ถ้อยคำ หรือภาษาตามที่ตนเองคิดและเขียน
เรียกว่าเป็น Gatekeeper ในการผลิตหนังสือพิมพ์

บทบาทของสตรีต่อข่าว หมายถึงการที่สตรีได้มีส่วนร่วมในสังคม
การเมือง และเศรษฐกิจ รวมทั้งการมีบทบาทต่อกิจกรรมอื่นๆ อย่างน่าสนใจ

สภาพสังคม กล่าวคือ หมายถึงบริบทสังคมในขณะนั้นๆ มีผล
กระทบต่อการนำเสนอข่าวสารด้านภาพลักษณ์สตรี กล่าวคือสภาพของสังคม

เศรษฐกิจ และการเมือง มีปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องต่อการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน

ดังนั้น ปัจจัยในการกำหนดภาพลักษณ์สตรี จึงประกอบด้วยนโยบายของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ซึ่งมุ่งเน้นการขายข่าวเป็นหลัก จากนั้นคือการพิจารณาที่ผู้อ่านว่าสนใจอ่านข่าวประเภทใดเป็นหลัก ผู้สื่อข่าวหรือคอลัมนิสต์จึงเขียนข่าวตามความสนใจของผู้อ่านและตามนโยบายขององค์กร ทั้งนี้ โดยการพิจารณาว่า สตรีที่ปรากฏในข่าวนั้นๆ มีความสำคัญหรือมีบทบาทต่อกิจกรรมนั้นๆ มากน้อยเพียงใด รวมทั้งสภาพสังคมในขณะนั้นต้องไม่มีเหตุการณ์ผิดปกติ จึงมีการนำเสนอภาพลักษณ์สตรีดังที่ปรากฏในการวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจดังนี้

สำหรับผู้วิจัย

1. ควรศึกษาสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หรือนิตยสาร แล้วนำมาเปรียบเทียบกับภาพลักษณ์สตรีที่นำเสนอผ่านสื่ออื่นๆ ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

2. ควรมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกถึงบรรณาธิการ หรือหัวหน้าข่าว เพื่อทราบถึงนโยบายในการเสนอเนื้อหาด้านสตรีของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับที่ทำการศึกษา เพื่อประกอบการวิจัย

3. ควรมีการทำวิจัยแบบสำรวจเพื่อตรวจสอบปฏิกิริยาตอบกลับของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ที่ได้รับข่าวสารข้อมูลหรือภาพลักษณ์สตรีตามที่สื่อมวลชนนำเสนอว่ามีความรู้สึกอย่างไรต่อภาพลักษณ์สตรี และต่อสื่อมวลชนที่เผยแพร่ข่าวสารนั้นๆ

4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะหนังสือพิมพ์รายวันในทุกหน้าว่ามีการนำเสนอภาพลักษณ์สตรีแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

สำหรับสถาบันการศึกษา

1. สถาบันการศึกษาควรจัดให้มีการสอนด้านสตรีศึกษา จิตสำนึกวิชาชีพ ตลอดจนวิชาเกี่ยวกับจิตสำนึกเรื่องเพศแก่สื่อมวลชน หรือผู้ที่ศึกษาด้านวารสารศาสตร์และนิเทศศาสตร์ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเป็นนักวิชาชีพอย่างแท้จริง

สำหรับสื่อมวลชน

1. หนังสือพิมพ์หรือองค์กรสื่อมวลชนควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนด้านการเสนอข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับสตรีเพื่อความ เป็นกลางและไม่อคติต่อผู้ใด

2. หนังสือพิมพ์ควรจัดอบรมผู้สื่อข่าว เกี่ยวกับเรื่องจิตสำนึกของวิชาชีพ หรือจิตสำนึกด้านเพศ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความเป็นกลาง และมีประสิทธิภาพ